

SLUŽBENI LIST REPUBLIKE KOSOVA

PRIŠTINA
.....
Br. 25 / 8 JUL 2013

ZAKON Br. 04/L-191 O STO ARSTVU

Skupština Republike Kosova;

Na osnovu člana 65 (1) Ustava Republike Kosovo,

Usvaja

ZAKON O STOCARSTVU

POGLAVLJE I OPŠTE ODREDBE

Član 1 Cilj

1. Cilj ovog zakona je zaštita, poboljšanje i očuvanje kvaliteta genetskih izvora životinja u cilju podsticanja fermara za povećanje stoarskih proizvoda, poboljšanje kvaliteta stoarskih proizvoda kao i očuvanje genetske raznovrsnosti životinja.

2. Ovim se Zakonom uspostavljaju uslovi i stoarske prakse, za dobro uzgajivanje životinja u farmi, metode i tehnologije uzgajivanja životinja, uslovi za nacrt i usvajanje rasnih programa, promene i očuvanje kvaliteta, očuvanje genetske raznovrsnosti i domaćih rasa, profesionalne i naučne usluge u stoarstvu, genetske banke za životinje, preduzeća uzgajivanja životinja, tržište i trgovina rasnih materijala, inspekcija i dovoljni fondovi za ovaj cilj.

Član 2 Delokrug

1. Ovaj se zakon sprovodi u cilju uspostavljanja pravne osnove za uzgajivanje stoke, svinja, ovca, koza, kopitara, zečeva i ptica u daljem tekstu životinje farme koji se obezbjeđuju:

1.1. uzgoj, poboljšanje proizvodnje životinja, trgovinu životinja istih rasa kao i genetski materijal;

1.2. očuvanje biodiverziteta domaćih životinja i genetskih banaka domaćih životinja;

1.3. odnose između proizvođača životinja i industrije za preradu životinjskih proizvoda prema standardizovanoj klasifikaciji oko cene stoarskih proizvoda.

2. Posebni objektivni prema ovom Zakonu su:

2.1. poboljšanje i/ili očuvanje karakteristika životinja imajući u vidu njihovu vitalnost;

2.2. očuvanje genetskog biodiverziteta i domaćih rasa;

2.3. dovoljan i kvalitetan proizvod životinjskih proizvoda;

2.4. prakse održive stoarske privrede;

2.5. obezbjeđenje biodiverziteta stoarske privrede;

2.6. sprečavanje istokrvnosti pri uzgoju;

2.7. sprovođenje ekoloških i prostornih praksa u stoarkoj privredi;

2.8. realizacija prava i odgovornosti uzgajivača i stoarskih preduzeća;

2.9. sprovođenje istraživanja u stoarstvu;

- 2.10. korišćenje rezultata profesionalnog, istraživačkog rada i usluga savetodavanja u stojarstvu.
- 2.11. aplikacija sistema informacija u polju stojarstva;
- 2.12. uređivanje trgovine sa rasnim materijalom i stojarским proizvodima.
- 2.13. povećanje zarade i konkurencije.

Clan 3 Definicije

1. Upotrebljeni izrazi u ovom Zakonu imaju sledeće značenje:

- 1.1. **Domaća rasa** – race farmških životinja, poreklom iz teritorije Republike Kosovo;
- 1.2. **Životinjske biotehnologije** – sve biotehnoške metode i/ili dozvoljene metode za uzgajivanje farmških životinja;
- 1.3. **Biološki dokazi** - dokazi, koji određuju frekvenciju specifičnih gena, u skladu sa propisima i rasnih programima;
- 1.4. **Biodiverzitet domaćih životinja**- raznovrsnost života u svim njegovim oblicima, sačinjen od genetskog diverziteta vrsta, koji pripada farmških životinjama;
- 1.5. **Farmske životinje** - životinje koje rastu pod zaštitom i brigom čoveka, u njegovu korist;
- 1.6. **Etološki standardi** - minimalni zahtevi, koji dozvoljavaju karakteristično ponašanje vrsta i dobrostanje domaćih životinja;
- 1.7. **Genetsko poboljšanje** - izmena jedne populacije, kao rezultat poboljšanja naslednih karakteristika farmških životinja;
- 1.8. **Genetska vrednost jedne životinje** - izražena vrednost genotipa same životinje;
- 1.9. **Genetska rezerva** - minimalni broj životinja oba pola, doza sperme, jaja i embriona, koje se čuvaju za svrhe rasnog programa, da bi se obezbedila stalna genetska raznovrsnost za svaku posebnu rasu i umnožavanje domaćih životinja u posebnim okolnostima;
- 1.10. **Genetska raznovrsnost** – raznovrsnost celina gena;
- 1.11. **Genetska banka** - sredina gde se rasni materijal čuva i drži pod kontrolu u cilju očuvanja biodiverziteta domaćih životinja;
- 1.12. **Genetski test** – određivanje prisutnosti jednog određenog gena kod životinja;
- 1.13. **Stošarska jedinica** - opisana jedinica upoređivanja između vrsta i kategorija farmških životinja;
- 1.14. **Heterozis** - dodatak plodnosti, vitalnosti i drugih karakteristika potomaka genetski različitih roditelja;
- 1.15. **Registar farme** - određeni dokument, koji sadrži informacije o stojarским farmških životinjama;
- 1.16. **Farmer** - fizičko ili pravno lice, koji poseduje i/ili se stara o domaćim životinjama;
- 1.17. **Ukrštavanje domaćih životinja** – parenje različitih genetskih životinja;
- 1.18. **Izmešana sperma** - zajednička sperma dva ili više muških priplodnjaka iste vrste;
- 1.19. **Centar proizvodnje sperme** - usvojena jedinica za proizvodnju sperme, koja drži i/ili koristi priplodnjake za uzimanje, preradu, očuvanje i distribuciju sperme;
- 1.20. **Istokrvnost** - parenje životinja iste krvi, koje imaju istog poznatog pretka;

- 1.21. **Priplodnjak** - ocenjena životinja, izabrana i isprobana, koja ispunjava sve zahteve jednog usvojenog rasnog programa;
- 1.22. **Rasna vrednost** - deo genetske vrednosti životinje, koja se prenosi na potomke;
- 1.23. **Rasni materijal** - rasna životinja, sperma, jajne ćelije, embrijoni i ptičja jaja za priplod;
- 1.24. **Upute za uzgoj** - izabrana procedura za merenje i upoređivanje karakteristika između rasa, linija i ukrštanja unutar iste vrste farmskih životinja, kao i hrana, dodataka i oprema;
- 1.25. **Trgovina** - prodaja ili bilo koji prenos vlasništva nad životinjom, rasnih materijala, njihovih proizvoda i sirovina kod jedne treće osobe;
- 1.26. **Populacija** - grupa farmskih životinja, koja je uključena u istom rasnom programu;
- 1.27. **Uzgoj** - održavanje i nega za domaću životinju;
- 1.28. **Uzgojivač** - fizičko ili pravno lice koje se bavi sa uzgojem farmskih životinja i obično je njihov vlasnik;
- 1.29. **Rasni program** - metode i mere uzgoja specifičnih vrsta ili rasa životinja;
- 1.30. **Matična knjiga** - baza podataka, elektronske informacije ili drugi pisani dokumenti koje sadrže podatke ili listu rasnih životinja koje ispunjuju zahteve određene u rasnom programu koje su izabrane za priplod;
- 1.31. **Program selekcije** - metoda testiranja, selekcije i plana korišćenja ocenjenih životinja, izabranih i poznatih u cilju postizanja objekta rasnog programa;
- 1.32. **Proba kod farmskih životinja** - praksa merenja karakteristika razlikovanja domaćih životinja;
- 1.33. **Stanica probe** - usvojena jedinica gde se vrše komparativne probe karakteristika razlikovanja domaćih životinja za odabiranje reproduktivnog;
- 1.34. **Uvoz** - svaki ulaz rasnog materijala u prelaznim carinskim taksama Republike Kosovo, izuzimaju i ulaze zbog tranzita ili privremene uvoze za konkurse i sajmove;
- 1.35. **Zoohigijenski standardi** – minimalni zoohigijenski uslovi za održavanje farmskih životinja;
- 1.36. **Proizvodi životinjskog porekla** - mleko, meso, jaja, vuna i ostali proizvodi poreklom od farmskih životinja;
- 1.37. **Rasa** - podvrsta farmskih životinja, fenotipi na ili geografska, koje je karakterizovana s jednom genetskom frekvencijom, koja je razlikuje od ostalih životinja iste vrste;
- 1.38. **Linija** - grupa farmskih životinja, koje imaju jednu ili nekoliko zajedničkih karakteristika, koje ih razlikuju od ostalih životinja iste rase;
- 1.39. **Sto arska farma sa sistemom konvencionalnog uzgoja** - sto arska farma koja dopušta sprovođenje prikladnih sistema uzgoja, brige, ishrane i stimulatora proizvodnje;
- 1.40. **Sto arska farma sa sistemom organskog uzgoja farmskih životinja** - sto arska farma, koja praktikuje uzgoj životinja prema prirodnim metodama i procedurama određene Zakonom o Organskoj Poljoprivredi BR.04/L-085;
- 1.41. **Centar za očuvanje sperme** - usvojene preduzeće koje se nalaze u Republici Kosovo i/ili u nekoj trećoj zemlji, gde se čuva sperma koja se koristi za vешtačkosemenjivanje;
- 1.42. **Registar hibridnih životinja** - Matična knjiga za priplodnjake hibridnih svinja.
- 1.43. **Sto arstvo** – delatnost poljoprivredne proizvodnje, koja je zasnovana na uzgoju domaćih životinja za proizvodnju hrane, ekonomsko korišćenje i derivata imajući u vidu biološke osobine životinja i njihove

etološke zahteve.

1.44. **Životinjski izmet** – djubre i mokra e koje se mogu koristiti kao ubrivo ili te no ubrivo i amorf.

1.45. **Reprodukcija životinja** – biološki proces seksualne reprodukcije u kome individua razli itih polova iste vrste stvaraju potomstvo sa kombinovanim genetskim karakteristikama njihovih roditelja.

1.46. **Ministarstvo** – Ministarstvo Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog razvoja.

POGLAVLJE II UZGOJ FARMSKIH ŽIVOTINJA

Clan 4 Uputstva i sprovo enje uzgoja

1. Uzgoj životinja e se sprovesti s ta kom gledišta da bi se postigao cilj i objektivne sto arske privrede koja se referiše u lanu 2 ovog zakona, uvaju i plodnost poljoprivredne zemlje i prirodu, i obezbe uju i stalna poboljšanja kvaliteta ljudskog života.

2. Vlasnici i odgajiva i životinja sprovodi e uzgoj životinja prema propisima.

3. Kadgod javni interes zahteva da se jedno poljoprivredno preduze e premesti iz jedne lokacije u novu lokaciju, autoritet predlaganja e obezbeti sredstva za takvu masu.

Clan 5 Planiranje prostora za uzgajivanje

1. Planiranje prostora treba obezbeti mogu nost za uzgajivanje životinja, u skladu sa ciljem njihovog održavanja.

2. Uslovi i procedure za planiranje prostora u cilju uzgajivanja životinja regulisa e se kroz podzakonski akat od strane Ministarstva.

Clan 6 Uzgajivanje u zaštićenim zonama

1. Kadgod se jedna zona sa poljoprivrednom zemljom destinisana za sto arsku privredu štiti kroz poseban propis, uze e se mišljenje Ministra pre pomenute zaštite.

2. Kadgod jedan propis koji štiti jednu odre enu zonu interveniše u polje rada ili preko uslova uzgoja, odgajiva ima životinja pripada kompenzacija prema propisima koji ure uju zaštitu prirode, preko kojeg gubitak ili smanjenje dobitaka od nekretnina tako e e uklju iti gubitak ili smanjenje dobitaka od uzgoja

Clan 7 Metode uzgajivanja životinja

1. Na osnovu metoda uzgajivanja životinja, sto arske ferme se klaisifikuju u:

1.1. stocarske ferme sa konvencionalnim sistemom uzgajivanja ;

1.2. sto arske ferme sa organskim sistemom osemenjivanja.

2. Na osnovu metoda uzgajivanja, sto arske ferme se uklju uju u registar proizvo a a i prera iva a sto arskih proizvoda sa nazivima:

2.1. stocarske konvencionalne poljoprovredne ferme ;

2.2. sto arske organske poljoprovrednje ferme.

3. Registar stocarskih ferme organske poljoprivrede održava se od strane preduzeca određenim zakonom BR.04/L-085 za organsku poljoprivredu Sluzbeni List Republike Kosovo br.28/16 oktobar 2012

4. Kriterijumi klasifikacije i registracije sto arskih farma, na osnovu metoda konvencionalnog uzgajivanja, određuju se kroz podzakonski akt od strane Ministra.

Clan 8 Stocarska jedinica

1. Za svrhe statistike, državne subvencije, kalkulaciju zahteva hrane i denzitet za hektar, koristi se sto arska jedinica.
2. Vrednost jedne sto arske jedinice i koeficijent za ra unanje sto arske jedinice jedne jedine vrste ili kategorije farmskih životinja određuje se kroz podzakonski akt od strane Ministra.

POGLAVLJE III INFRASTRUKTURA I POLJOPRIVREDNA OPREMA

Clan 9 Poljoprivredna infrastruktura

Uzgoj životinja zahteva povoljnu poljoprivrednu infrastrukturu ograde, pristup poljoprivrednoj zemlji, objekte i stocarska infrastruktura kao što su: staze i putevi, zgrade ferme u poljima, u planinskim pašnjacima i slicno. Na osnovu ovog Zakona i drugim propisima, jedan uzgajivac životinja može graditi i koristiti potrebnu poljoprivrednu infrastrukturu.

Clan 10 Velicina farme

1. Prema velicini, farme se dele u:

- 1.1. male sto arske farme, koje uzgajaju manje od pet (5) sto arkse jedinice dnevno;
- 1.2. srednje sto arske farme, koje uzgajaju od šest (6) do dvadeset (20) sto arkse jedinice dnevno;
- 1.3. velike sto arske farme, koje uzgajaju više od dvadeset (20) sto arske jedinice dnevno.

Clan 11 Oprema za uzgajivanje životinja

1. Za obezbe enje jednog dobrog uzgajivanja životinja i kvaliteta sto arskih proizvoda, koristi se prikladna oprema, prema zoohigijenskim i etološkim standardima za ku ište, ishranu, rezervu vode, iš enje i brigu, oprema za regulisanje ekoloških uslova, pojenje, hranjenje i prevoz životinjskog izmeta.

2. Oprema za uzgajivanje životinja je:

- 2.1. prikladna kucišta, boksevi, oprema za vezivanje životinja, kavezi, podovi staje, objekti za pojenje;
- 2.2. prikladna oprema za osvetljenje, ventilaciju i oprema za mužu.

3. Detaljni tehni ki zahtevi za uzgajivanje životinja i njihovu kontrolu određuju se kroz podzakonske akte od strane Ministarstva.

Clan 12 Životinjski izmet i dubriva

1. Životinjski izmet ini ubre i mokra a koje se koriste za ubrivo ili te noi amorfno ubrivo.

2. Životinjski izmet i kompost koristi e se za ubrivo za poljoprivrednu zemlju prema propisima da bi se obezbedilo snabdevanje sa hranjivim materijama za biljke kao i zaštitu plodnosti zemlje. U takvom slu aju, izmet i komposti se ne e smatrati otpatci .

3. Izmet koji se ne koristi kao ubrivo kao što je opisano u stavu 2 ovog lana tretira e se prema propisima za upravljanje otpadaka.

Clan 13 **Objekti za životinjski izmet**

1. Životinjskim izmetom se upravljati na taj način koji se ne dovodi u opasnost ljudsko i životinjsko zdravlje, okolina, kvalitet hrane i proizvoda.
2. Mesta okupljanja za životinjski izmet, tvrdi i tečni organski komposti, bare mokra zemlja, depoziti sedimenta i oprema za preradu i tretiranje izmeta trebaju ispuniti određene tehničke i tehnološke zahteve.
3. Detaljniji tehnički i tehnološki uslovi za objekte i opremu koje se pominju u pragrafu 2 ovog člana, kao i u vezi upravljanja sa izmetom životinja prema ovom članu odredi se podzakonskim aktom od strane Ministra.

POGLAVLJE IV **ORGANI I NADLEŽNA PREDUZEĆA ZA STO ARSKU PRIVREDU**

Clan 14 **Nadležni Organ**

1. Nadležni Organ za sto arsku privredu će biti Ministarstvo.
2. Ministarstvo će vršiti administrativne i ostale zadatke prema ovom Zakonu kao što sledi:
  - 2.1. razviti procedure za usvajanje preduzeća za sto arsku privredu prema ovom Zakonu;
  - 2.2. vršiti profesionalni nadzor;
  - 2.3. odrediti uslove za usvajanje preduzeća za sto arsku poljoprivredu prema ovom Zakonu;
  - 2.4. objavi i usvojene procedure za sto arsku poljoprivredu prema ovom Zakonu;
  - 2.5. odlučiti o žalbama protiv odluka od administrativnih jedinica;
  - 2.6. obezbedi i veze i pristup bazi podataka prema ovom Zakonu i prema važećim propisima;
  - 2.7. održava i bazu podataka prema ovom Zakonu;
  - 2.8. vrši i dužnosti u polju savetodavnih poljoprivrednih usluga;
  - 2.9. vrši i ostale dužnosti i donositi podzakonske akte za sprovođenje ovog Zakona.
3. Ako, zbog vanrednog stanja ili ratnog stanja, ili zbog prirodnih katastrofa ili ostalih, uvanje rasnog materijala koji je potreban za obezbeđivanje minimalnih zahteva za reprodukciju farmskih životinja je u opasnosti, ili ako se u velikoj masi stavi u opasnosti biodiverzitet farmskih životinja u Republici Kosovo, Ministarstvo može odrediti posebne profesionalne dužnosti uzgajivačima preduzećima i uzgajivačima.

Clan 15 **Sto arske preduzeće**

1. Sto arske preduzeće prema ovim Zakonom će biti kao što sledi:
  - 1.1. preduzeće i uzgajivača;
  - 1.2. specijalizovana preduzeća.
2. Sto arske preduzeće se mogu pridružiti udruženjima i ostalim oblicima organizovanja prema zakonodavstvom na snazi.

Clan 16

Objavljanje stocarskih preduzeca na Službenom l

1. Ministarstvo e objaviti listu sto arskih preduze a na Službenom Glasniku Ministarstva jednom godišnje, naveduju i ime i sedište, broj i datum odluke, polje i teritoriju delovanja, kao i period važenja odobrenja .
2. Ministarstvo e objaviti uklanjanje sto arskih preduze a iz Službenog listu Ministarstva.

Clan 17

Preduzeca uzgajivaca

Preduze e uzgajiva a su preduze e e koje ispunjavaju uslove predvi ene prema ovim Zakonom i koje sprovode programe uzgajivanja.

Clan 18

Odobrenje uzgajivacnih organizavija

1. Ministar preko odluke odobrava preduze e uzgajivanja na osnovu prijave, sa uslovom da preduze e ispunjava propisane uslove.
2. Pre donošenja odluke u vezi prijave za odobravanje, Sto arski Savet e nuditi profesionalnu ocenjivanje uzgajivanja .
3. Uslovi koje se prepisuju u stavu 1 ovog l ana za pojedina ne vrste životinja odredi e se od strane Ministarstva.

Clan 19

Aplikacija za odobrenje uzgajiva kih preduze a

1. Aplikacija za odobrenje preduze a za uzgajivanje prema lanu 17 ovog Zakona treba sadržati:
  - 1.1. ime, sedište i status preduze a osemenjiva a;
  - 1.2. polje i teritoriju delovanja;
  - 1.3. ime i licnu adresu pravnog zastupnika preduzeca za uzgajivanje;
  - 1.4. ime i li nu adresu odgovornog lica za profesionalni rad i sprovo enje programa za uzgajivanje;
  - 1.5. objektiv ugajivanja;
  - 1.6. program uzgajivanja;
  - 1.7. podatke o imenima i adresama uzgajiva a koji su lanovi preduze e za uzgajivanje ili koji sara uju s njom, kao i podatke o broju farmskih životinja uklju enih u programu uzgajivanja .

Clan 20

Odbijanje aplikacije

1. Ministar odbija aplikaciju za odobrenje jednog preduze a za uzgajivanje ako ona ne ispunjava podnete uslove.
2. Ministar može odbiti jednu prijavu za odobrenje preduze a za uzgajivanje ako preduze e, preko njenog programa za uzgajivanje ne obezbe uje uvanje jedne specifi ne rase ili ako delovanje jedne usvojenog preduze a ometa sprovo enje programa za uzgajivanje jedne sepcifi ne rase.

Clan 21

Prekidanje usvojene dozvole

1. Dozvola e se prekinuti na osnovu odluke donete od strane Ministra ako:
  - 1.1. preduze e ne ispunjava podnete uslove;

1.2. ne uspe da obezbedi sprovo enje certifikovanog programa uzgajivanja;

1.3. ako rok za koji je doneta odluka završi i posle koje nije donošena nova odluka.

2. Pre donošenja odluke na osnovu podstava 1.1. i 1.2. ovog lana Ministarstvo e dati usvojenog preduze a za uzgajivanje povoljni rok za eliminisanje prisutnih nedostataka ili nepravilnosti. Ako preduze e za uzgajivanje ne uspe da eliminiše prisutne nedostatke i nepravilnosti unutar odre enog roka, Ministarstvo e doneti odluku za prekidanje dozvole.

Clan 22 Princip nediskriminacije

1. Usvojena preduze a za uzgajivanje e slediti princip nediskriminacije tako što e:

1.1. staviti svaku prihvatljivu Farmsku životinju u registru u mati noj knjizi prema zahtevu jednog lana preduze a za uzgajivanje, ili odgajiva a životinja;

1.2. dozvoliti svakom uzgajiva u, koji uzgaja farmske životinje na polju rada i teritoriji preduze a za uzgajivanje i koji je spreman da sara uje u sprovo enju programa uzgajivanja prema pravilima delovanja preduze a za uzgajivanje, da postane lan preduze a i da sara uje s njom u sprovo enju programa za uzgajivanje.

Clan 23 Specijalizovana preduze a

1. Specijalizovana preduze a predstavljaju fizi ka ili pravna lica koja ispunjavaju uslove propisane ovim Zakonom što se ti e objekta, koje e se odrediti i kroz podzakonski akat od strane Ministarstva.

2. Preduze a koje se mogu usvojiti prema predvi enoj proceduri su:

2.1. centri za osemenjivanje;

2.2. stanice za testiranje;

2.3. preduze a za sakupljanje, uvanje i transplantaciju embrijona;

3. Detaljniji uslovi za usvajanje preduze a odredi e se kroz podzakonski akat od strane Ministarstva.

Clan 24 Prekidanje usvajanja

1. Usvajanje e se prekinuti na osnovu odluke Ministra ako:

1.1. specijalizovana preduze a ne ispunjava propisane uslove;

1.2. zbog nedostataka i nepravilnosti na radu, specijalizovana preduze a ne uspe da obezbedi sprovo enje aktivnosti za koje je priznata;

1.3. rok za koji je usvajanje doneto završi i posle kojeg nije doneto novo usvajanje.

2. Pre donošenja odluke prema stavu 1. ovog lana, Ministarstvo e dati specijalizovanoj preduze i povoljni rok za eliminisanje prisutnih nedostataka ili nepravilnosti. Ako specijalizovana preduze a ne uspe da eliminiše prisutne nedostatke i nepravilnosti unutar odre enog roka, Ministar e doneti odluku za prekidanje dozvole.

Clan 25 Centar za osemenjavanje

1. Centar za osemenjivanje je preduze e koja ispunjava propisane uslove kao što sledi:

1.1. ima odgovaraju e objekte, osoblje i opremu na raspolaganju;

1.2. ima dovoljan broj mužjaka za sakupljanje i trgovinu sperme da bi zadovoljila jedan ili nekoliko certifikovanih uzgojnih programa;

1.3. ušao je u registar centara osemenjivanja prema propisima koje upravljaju veterinarsku praksu.

2. Na osnovu programa za rasno poboljšanje, centar za osemenjivanja e sprovesti mere uzgoja, posebno one u vezi sa:

2.1. šemama uzgajivanja;

2.2. programom osemenjivanja;

2.3. testiranjem plodnosti proplodnih mužjaka;

2.4. spre avanjem unutrašnjeg parenja;

2.5. biodiverzitetom u sto arstvu;

2.6. koriš enjem heterozisa;

2.7. genetskom raznovrsnoš u.

3. Centar za osemenjivanja e održavati opisanu dokumentaciju vezanu za mužjake, kao i registre vezane sa prikupljanjem sperme iz sopstvene proizvodnje i od drugih centara osemenjivanja i izveštava e Ministarstvu svake godine.

4. Fizi ka i pravna lica koja koriste spermu od nekog centra za osemenjivanja obavesti e taj centar u vezi sa opisanim podacima vezanim za koriš enje sperme odvojeno za svako pojedino osemenjivanje.

5. Na osnovu dobijenih podataka prema dispoziciji iz stava 4. ovog lana, jedan centar za osemenjivanja e nadgledati i analizovati rad i efikasnost pojedinaca koji sprovode osemenjivanje. Efikasnost rada, ustanovi e se na osnovu postignutih rezultata od strane lica koje sprovodi osemenjivanje upore uju i ga sa prose nim postignutim rezultatima osemenjivanja pojedinih rasa doma ih životinja u Republici Kosovo. Sa ustanovljene rezultate e se obavestiti Ministarstvo.

Clan 26 **Procedure odobrebna centra za osemenjivanje**

1. Pre po etka delatnosti, centar za osemenjivanja e ispuniti uslove prema stavu 1. lana 27 ovog Zakona, utvrđeno sa odlukom od strane Ministarstva na osnovu prilade prijave. Odluka o usvajanju e specificovati polje delatnosti, a odluka o priznatom centru osemenjivanja tako e e specificovati teritoriju delatnosti. Odluka e se doneti za period od pet (5) godina.

2. Detaljni uslovi sto se ti u proplodnih muzjaka , objekata, osoblja i oprema u vezi sa sa sadržajem i održavanjem registra odedit e sa podzakonkim aktom, donešeno od stane Ministarstva.

Clan 27 **Centar testiranja**

1. Centar testiranja e vršiti registraciju performanse farmskih životinja za potrebe uzgoja i za ostale testove prema ovom Zakonu. Dužnosti centra testiranja e se vršiti od strane fizi kog i pravnog lica koje ispunjava predvi ene uslove što se ti e objekta, oprema i osoblja. Ispunjavanje uslova e biti odre eno od strane Ministrarstva preko odluke o usvajanju centra za testiranje. Odluka e se doneti za period od pet (5) godina.

2. Procedure i metode testiranja pojedinih vrsta doma ih životinja kao i testovi upere ivanja vrši e se prema programima uzgoja na specifi an na in i obezbedi e me unarodnu upore enost.

3. Prerada podataka dobijenih od mera i testiranja, ra unanja i objava rezultata vrši e se od strane jedne usvojene centra testiranja ili drugog preduze a sto arske privrede prema programu uzgoja.

4. Ministarstvo će odrediti uslove za priznanje centra za testiranje kao i za procedure i metode testiranja.

POGLAVLJE V BAZA PODATAKA U STOCARSTVU

Clan 28 Baza podataka u sto arstvu

1. Ministarstvo, uzgajiva i životinja i sto arska preduze a, prema ovom Zakonu, održava e registre i bazu podataka, koje se odnose na sistem informatike i me unarodnim sistemima informatike iz podru ja sto arstva.
2. Ministarstvo e obezbedi povezanost i pristup ostalim bazama podataka u poljoprivredi u odnosu na baze podataka u sto arstvu.
3. Održavanje baze podataka u sto arstvu financira se iz budžeta Ministarstva.
4. Metoda prikupljanja podataka, korištenje podataka i drugi uslovi rada sa sistemima informatike , kao i sadržaj i detaljnija pravila za održavanje registara, evidencija i drugih baza podataka bit e uspostavljena od strane Ministrarstva.

Clan 29 Maticna knjiga

1. Odobrena preduze a uzgajiva a treba održavati mati nu knjigu za svaku vrstu i rasu, koja e registrovati svaku uzgojnu životinju koja ispunjava opisane uslove.
2. Prema pedigreju i obilježjima doma ih životinja, mati na knjiga podijeljena je u glavnom i dodatnom odeljku.
3. Detaljniji uvjeti za registraciju doma ih životinja u mati noj knjizi, oblik i sadržaj mati ne knjige bi e propisani s podzakonskim aktom od strane Ministarstva.

Clan 30 Registar hibridnih rasplodnih životinja

1. Odobrena preduze a uzgajiva a treba voditi dnevnik svinjskih hibrida, u koji su zabilježeni reproduktivne životinje koje ispunjavaju opisane uslove.
2. Detaljnije uslove za upis doma ih životinje u registar, oblik i sadržaj baze podataka bi e propisani prema podzakonskim aktima od strane Ministarstva.

POGLAVLJE VI STANDARDI KVALITETA U STOCARSTVU

Clan 31 Standardi kvaliteta

1. Uzgojne metode životinja , programi uzgoja, ciljevi, transport, klanje doma ih životinja kao i prerada životinjskih proizvoda namenjenih za prehranu ljudi pruži e najbolji mogu i kvalitet i sigurnu ekološku proizvodnju životinjskih proizvoda. Pojednosti doma ih životinja za sigurnu i kvalitetnu proizvodnju utvrdit e se usporednim testovima.
2. Ministarstvo postavlja pravila u vezi sa standardima kvaliteta u pogledu klasifikacije i kategorizacije prodanih životinjskih proizvoda ili tretiranih na druge na ine kod prera iva ke industrije, a posebno na:
  - 2.1. klasifikaciju mleka, postupak za uzorke, u estalosti i vrste analize i metode analize i utvr ivanje ili akreditaciju laboratorija za analizu mleka;
  - 2.2. klasifikaciju životinja za ciljeve klanja ili onih zaklanih, kao i postupku za klasifikaciju i licenciranje osoba za obavljanje klasifikaciju;

- 2.3. klasifikaciju jaja, postupku za razvrstavanje i označavanje jaja;
- 2.4. klasifikaciju vune, postupku klasifikacije i licenciranje osoba za obavljanje klasifikacije;
- 2.5. obavezu prerađivačke industrije stoarskih proizvoda da informiše stoarske proizvođače i ministarstvo o cenama proizvoda na bazi standardima kvaliteta.

Clan 32 **Dionici Zainteresovane stranke**

1. Dionici zainteresovane stranke uključeni u definiciju i sprovođenje standarda kvaliteta, klasifikaciju i kategorizaciju životinjskih proizvoda su: Ministarstvo, Institucije nauke, odgovarajući inspektorat, akreditirani laboratoriji, poduzetnici koji se bave s obradom proizvoda i kvalifikovane osobe za obavljanje klasifikacije i kategorizacije.
2. Certifikaciju osoba koje obavljaju navedene delatnosti u stavu 1. ovog člana, vrši Ministarstvo na predlog osnovane komisije za procenu veštine podnosioca.
3. Kriterijumi i postupci sertifikacije lica po stavu 2. ovog člana, određuju se podzakonskim aktom od Ministarstva.

POGLAVLJE VII **RASNI PROGRAMI, MODIFIKACIJA I OČUVANJE SVOJSTVA FARMSKIH ŽIVOTINJA**

Clan 33 **Uzgojni programi**

1. Uzgojni programi trebaju se sprovesti od strane stoarskih preduzeća prema ovom zakonu. Bilo koja vrsta domaćih životinja ili bilo koja rasa može biti stvar jednog ili nekoliko rasnih programa.
2. Uzgojni program može se odobriti ako ispunjava sledeće uslove:
  - 2.1. biti pogodan za stoarske promocije u skladu s odredbama ovog zakona i da, na temelju njegove sprovođenja, bili postignuti ciljevi uzgojnog programa i obezbeđeno vršenje kontrole drugih obilježja životinja;
  - 2.2. imati dovoljan broj stoke za sprovođenje programa;
  - 2.3. obezbeđeno odgovarajuću, stručnu, tehničku i organizativnu primenu programa;
  - 2.4. imati odgovarajuće, kvalifikovano i tehničko osoblje;
  - 2.5. opisati odabrane metode za kontrolu reproduktivnog životinjskog porekla;
  - 2.6. reproduktivne životinje, uključene u program, treba ih identifikovati kako bi se obezbedio njihov identitet;
  - 2.7. biti popraćen svim dokumentima opisanim za uzgoj;
  - 2.8. obezbediti očuvanje genetske i biološke raznolikosti u stoarstvu;
  - 2.9. obezbediti sprovođenju mera kako bi se sprečilo neplanirano parenje;
  - 2.10. obezbediti genetske rezerve;
  - 2.11. obezbediti sustav unutrašnje kontrole nad ključnim aktivnostima u sprovođenju selektivnog i uzgojnog programa.
3. Zahtev o odobrenju programa za rasno poboljšanje treba dostaviti ministru zajedno sa zahtevom o odobrenju uzgojnog preduzeća, određeno iz člana 19 ovog Zakona.
4. Na bazi odluke iz člana 18. ovog Zakona o odobrenju uzgojnog preduzeća, ministar treba odobriti uzgojni program za razdoblje od pet (5) godina.

5. Odobreni uzgojni program treba okončati pre završetka određenog roka od pet (5) godina, na bazi odluke koju donosi Ministarstvo, ako:

5.1. budu ustanovljeni prekršaji ili nedostaci u sprovođenju programa za rasno poboljšanje;

5.2. ako uzgojnom preduzeću istekne rok odobrenja.

Clan 34 Program selekcije

1. Program selekcije treba definirati metodu testiranja, procena i selekcije životinja, kao i metode uzgoja životinja s planom za postizanje ciljeva selektivnog programa. Program selekcije trebao bi biti obavezan element uzgojnog programa.

2. Metode za procenu reproduktivne vrednosti i procena reproduktivnih životinja treba biti obavezan element programa selekcije.

3. Nakon potvrde programa selekcije, Ministarstvo odlučuje o izmenama ili korištenju novih metoda za procenu reproduktivne vrednosti i procene reproduktivnih životinja, prema predlogu Vlade uzgoja.

Clan 35 Stručni nadzor za sprovođenje odobrenog programa za rasplod

Stručni nadzor za sprovođenje odobrenog programa za uzgajivanje nadgledava se treba od strane Ministarstva. Tokom stručnog nadzora, Ministarstvo može zahtevati iz odobrenih preduzeća uzgajivača potrebna pojašnjenja i informacije za ispunjenje njegovih dužnosti i ima pravo uvida u dokumentaciju i alate navedenih preduzeća, pozivajući ih se na program razmnožavanja i održavanja matične knjige ili registracije hibridnih životinja.

Clan 36 Zootehnički dokumenti

1. Zootehničke dokumente treba predstaviti opisane dokumente reproduktivnog materijala, izdane od strane jedne stožarskog preduzeća iz njenog polja i područja prema odobrenom programu uzgoja.

2. Sadržaj, oblik i uvjeti izdavanja zootehničkih dokumenata treba da se određuju sa podzakonskim aktom donošeni od strane Ministarstva.

Clan 37 Reproduktivne životinje

1. Samo domaće životinje koje su sposobne za reprodukciju i koje ispunjavaju opisane uslove i uslove rasnih odobrenih programa, koji su namenjeni za reprodukciju, treba definirati kao reprodukcione životinje.

2. Reproductivne životinje trebaju biti identifikovane na posebnom načinu; one moraju imati jednog poznatog pretka, uključujući u matičnoj knjizi i opisanu dokumentaciju uzgoja treba držati u istoj matičnoj knjizi. One moraju ispunjavati uslove selekcije za svrhe uzgoja u odvojenim fazama selekcije prema uzgojnim programima.

3. Uvjeti za prihvatanje životinja za selektivne svrhe određuju se podzakonskim aktom Ministarstva.

Clan 38 Genealogija reproduktivnih životinja

1. Genealogija reproduktivnih životinja ili drugog reproduktivnog materijala treba imati poznato poreklo. Genealogija može biti potpuna ili delimična. Životinje se procenjuju da imaju potpunu genealogiju ako im se priznaju dva ili više predaka, opisani u uzgojnom programu.

2. Životinja se procenjuje da ima delimičnu genealogiju ako njeni prethodnici nisu u potpunosti poznati. U tom slučaju, u uzgojnom programu određuje se minimalni poznati udio porekla.

3. Odredbe stava 1. i 2. ovog člana ne primenjuju se na zečeve i ptice.

4. Detaljni zahtevi za potpuno ili delomi no poreklo, kao i metode i na ini upravljanja definirani su u skladu sa podzakonskim aktima od strane Ministarstva.

Clan 39 **Podela reproduktivnih životinja**

1. Za uklju ivanje životinja u mati noj knjizi, za usporedbu uzgojnih materijala na tržištu i sprovo enju uzgojnih programa, kao i za druge uzgojne svrhe, svaki rasplodnik ocenjuje i klasificira se po relevantnoj klasi kvaliteta.
2. Postupci i metode klasifikacije u klasama kvaliteta odre uju se preko uzgojnog programa.

Clan 40 **Priznavanje rasa i novih sojeva domacih životinja**

1. Za razvoj novih rasa i sojeva doma ih životinja na podru ju Republike Kosovo, potrebno je odobrenje od strane Ministarstva na predlog sto arskog saveta i preduze a uzgajiva a.
2. Uvjeti za priznavanje novih rasa i sojeva doma ih životinja utvr uju se podzakonskim aktom od Ministarstva.

Clan 41 **Usporedna kontrola porekla rasa i novih linija kao i uvezenih životinjskih rasa**

Kada se u odobrenim uzgojnim programima uklju uju rase, novi sojevi i uvezene reproduktivne životinje, one bi trebali biti podvrgnuti posebnim obeležjima usporednih kontrola, u skladu s uzgojnim programom.

Clan 42 **Reproduktivni mužjaci**

1. Centre za osemenjavanje mogu koristiti samo seleksionisane odabrane muške stoke, ije korištenje je dopušteno prema objavljenim zootehni kim dokumentima.
2. Odredbe koje se odreguju iz stava 1. ovog lana primenjiva e se tako e od strane uzgajiva a, uklju enih u reprodukciju životinja.
3. Upotreba muške stoke za razmnožavanje definirana je u odobrenom programu uzgoja.
4. Odobreni program uzgoja treba obezbediti, na godišnjoj osnovi, dovoljan broj reproduktivnih mužjaka ili dovoljan broj doza semena za upotrebu.

Clan 43 **Seme životinja**

1. Seme životinja može se staviti na tržište i upotrebiti samo ako su ispunjeni slede i uvjeti:
  - 1.1. da se prikuplja u jednom centru za vesta ko osemenjavanje i bude pohranjen u centrima za vesta ko osemenjavanje ili centrima za uvanje i trgovinu;
  - 1.2. da bude dobijen iz odabranih mužjaka;
  - 1.3. da bude identifikovan na poseban na in i da bude uklju en i zajedno s ure enom dokumentacijom;
  - 1.4. zadovoljiti propisane uslove kvaliteta i zdravstvenu sigurnost;
  - 1.5. trgovina semena provodi se od strane licenciranih centara za umjetnu oplodnju i centara za uvanje i trgovinu semena;
2. Za pojedine vrste doma ih životinja, korištenje mešanog semena trebalo bi biti dopušteno. Takve vrste doma ih životinja i na ine korištenja mešovitih semena propisuju se podzakonskim aktom od strane Ministarstva.
3. Odredbe iz stava 1. i 2. ovog lana ne primenjuju se na ze eve i ptice.

4. Detaljniji uslovi prema stavu 1. ovog lana propisuju se podzakonskim aktom od strane Ministarstva.

Clan 44 **Jajne celije i embrioni**

1. Jajne elije i embrioni mogu se koristiti samo ako su:

- 1.1. prikupljeni i pohranjeni na jedan poseban na in od strane ovlaš enog preduze a za prikupljanje, pohranu i presadu embriona;
- 1.2. izvedeni iz reproduktivnih životinja koje ispunjavaju uslove za prikupljanje jajnih elija i embriona u skladu s uzgojnim programom;
- 1.3. identifikovani na redovnoj osnovi, presa eni u prima oj životinji koja treba biti identifikovana u skladu s pravilima popra enim opisanom dokumentacijom uzgojnog rasnog programa;
- 1.4. ispunjavaju zahteve kvaliteta i zdravstvene sigurnosti;

2. Više detaljniji uslovi iz stava 1. ovog lana propisuju se podzakonskim aktom od strane Ministarstva.

Clan 45 **Biološki i genetski testovi**

1. Biološki i genetski testovi trebaju se primeniti na pripremi informacija za podržavanje odluka selekcije, o uvanju lokalnih rasa, kao i programe za o uvanje bioloških raznolikosti doma ih životinja. Genetske testove treba provesti kroz studiju s na elima dobre laboratorijske prakse u akreditiranim laboratorijima za obavljanje takve delatnosti.

2. Biološki i genetski testovi trebali bi obezbedi me unarodnu usporedivost metoda i dobijenih rezultata.

POGLAVLJE VIII **PREMEŠTAJ SELEKTIVNIH DOSTIGNUCA KOD POPULACIJE**

Clan 46 **Širenje genetskog poboljšanja**

1. Ministarstvo, Sto arski savet i licencirana preduze a uzgajiva a, na redovnoj osnovi, trebaju pratiti širenje genetskog poboljšanja kod populacije.

2. Širenje genetskog poboljšanja treba unapredeti pomo u suradnje rasta reproduktivnih mužjaka visokog kvaliteta, kroz programe za genetsko pove anje populacije, kao i putem financiranja aktivnosti koje podupiru o uvanje i unapre enje genetskog kvaliteta doma ih životinja u Republici Kosova.

Clan 47 **Procena genetske vrednosti**

1. Procena genetskih vrednosti doma ih životinja treba biti izvršena prema uzgojnom programu, koji bi tako e trebao navesti metode i postupke za utvr ivanje reproduktivne vrednosti.

2. Metode za odre ivanje genetske vrednosti trebaju biti znanstveno prihva ena i u skladu s utvr enim zootehni kim metodama. Predvi anje genetske vrednosti vrši se za jedan odre en nivo klasa životinja, koji su uklju eni u jednom uzgojnom programu.

3. Merenja i postupke za utvr ivanje genetske vrednosti trebaju biti usporedivi s postupcima i metodama, formuliranim od strane nadležnih me unarodnih preduze a.

4. Metode i postupke za merenje i odre ivanje genetske vrednosti propisuju se pod zakonskim aktom Ministarstva.

Clan 48

Procena i selekcija uzgojnih životinja

1. Korišćenje uzgojnih životinja za reprodukciju trebalo bi biti dopušteno da bi se takve životinje prethodno bile ocenjene i odabrane kao uzgojne životinje.
2. Kriterijumi za selektiranje, procenu i prepoznavanje rase životinja, regulišu se Podzakonskim aktom od Ministarstva.

Clan 49

Testovi proizvodnih svojstva i procena genetske vrednosti

1. Testovi proizvodnih svojstva i postavljanje genetske vrednosti uzgojnih životinja trebaju biti sprovedena od ispitnih stanica pod vodstvom specijalizovanih ustanova.
2. Testovi proizvodnih svojstva i procena genetske vrednosti, sprovedeni u drugim zemljama, za određene rase, trebaju biti usvojeni u Republici Kosovu, ako su rezultati takvih testova i procena dosegli najmanje isti stupanj tačnosti i međusobno su usporedivi.

Clan 50

Reprodukcija domaćih životinja

1. Reprodukcija domaćih životinja izvršava se preko umjetnog i prirodnog oplodnja.
2. Osoba koja obavlja umjetnu oplodnju ili vodi prirodnu oplodnju domaćih životinja, vodi evidenciju i opisanu dokumentaciju, u skladu s uzgojnim programom i ovim zakonom.
3. Kriterijumi za vršenje reprodukcije rase životinja treba odrediti Podzakonskim aktom od Ministarstva.

Clan 51

Srodstvo po krvi životinja

1. Uzgojni program obezbeđuje reprodukciju kroz prihvatanje dopuštenog koeficijenta srodstva po krvi, kako bi se spreje ili negativne učinke srodstva po krvi u vitalnosti, rastu, sposobnosti da preživi, plodnosti i druga svojstva domaćih životinja u kasnijim generacijama.
2. Srodstvo po krvi dozvoljeno je u znanstvene svrhe. U ovom slučaju, znanstvene i istraživačke institucije apliciraju u ministarstvu za dopuštenje, opisuju i u detalje istraživanja i svoje ciljeve.
3. U slučaju opasnosti za gašenje pojedinih rasa, srodstvo po krvi životinja propisuje se podzakonskim aktom Ministarstva.

Clan 52

Razmnožavanje farmskih životinja u poljoprivrednom imanju

Prema ovom zakonu, poljoprivredniku je dopušteno umnožavanje životinja, uključene u registar svoje farme.

Clan 53

Aktivnosti veštaka osemenjavanje

1. Aktivnost veštaka osemenjavanje prema ovom članu treba obavljati fizička ili pravna osoba koja ispunjava ove uslove:
  - 1.1. ima odgovarajući prostor, osoblje i dovoljnu opremu;
  - 1.2. obezbeđuje oplodnju ne manje od trista šesdeset (360) dana u godini;
  - 1.3. ima potpisan dugoročni ugovor s jednim ili više poznatim centrima za oplodnju i / ili centrima za ošćenje i trgovanje semenom.
2. Tokom akcije oplodnja, oplodnik treba:

- 2.1. upotrebiti seme koji ispunjava sve uslove koje se prepisuju sa članom 43.ovog zakona i sprovesti potpuno odredbe dugoro nog ugovora sa poznatim centrom oplodnja za odre eno podru je delovanja;
- 2.2. sprovesti program oplodnje po selekciji i uzgojnom programu;
- 2.3. dovršiti, održavati i obezbediti svu utvr enu dokumentaciju uzgoja;
- 2.4. postiti i odre ene minimalne rezultate oplodnje;
- 2.5. komunicirati i koristiti podatke koje se drže u bazama navedenih podataka;
- 2.6. sprovesti oplodnju s tarifom utvr ene cene, u skladu s članom 64 ovog zakona;
- 2.7. sprovesti odredbe odluke i ugovor o sprovo enju oplodnje.

3. Kriterijumi za sprovo enje oplodnje odre uju se Podzakonskim aktom od Ministarstva.

Član 54 **Implementacija osemenjavanje**

1. Pojedinci koji se bave implementacijom oplodnje trebaju biti profesionalno osposobljeni i trebaju ispuniti navedene zahteve. Oni treba biti uključeni u listu osemenitelja.
2. Fizi ke osobe iz stava 1. ovog člana mogu biti veterinarini pod veterinarskim zakonom, zaposlene osobe ili oni koji rade s uzgajiva ima, ili oni koji sprovode zadatke i aktivnosti u podru ju reprodukcije domaćih životinja ili bave se drugim poslovima i akcijama u podru ju sto arstva, kao i osobe koje se prepisuju iz člana 50. ovog Zakona.
3. Oplodnici osim veterinara dobijaju potvrdu o stručnoj osposobljenosti za rasplod, koja je izdana od strane specijalizirane ustanove, uz suglasnost ministra.
4. Popis osoba koje sprovode oplodnju treba biti sastavljen i sa čuvan u Ministarstvu. Oplodnici ne mogu ovlastiti druge da obavljaju oplodnju.
5. Fizi ke osobe iz stava 2. ovog člana trebaju obezbediti stručnu spremu za sprovo enje oplodnje prema ovom zakonu, u obliku organiziranog treninga. Program i ponuditelj treninga moraju biti overeni od strane Ministarstva.
6. Sadržaj programa obuke koji se određuje u stava 5. ovog člana i na in čuvanja liste prepisuje se iz stava 1. ovog člana, propisan je podzakonskim aktima donošen od strane Ministarstva.

Član 55 **Iznimke**

Odredbe člana 53 i 54 ovog zakona ne primenjuju se na ptice i ze eve, kao i druge vrste domaćih životinja, određen iz stava 1. člana 2. ovog Zakona.

POGLAVLJE IX **ČUVANJE GENETSKE VARIJABILNOSTI I GENETSKE REZERVE DOMA ĆIH ŽIVOTINJA**

Član 56 **Čuvanje genetske varijabilnosti**

1. Republika Kosovo održava i obezbeđuje genetske rezerve za određene vrste, rase i sojeve domaćih životinja u minimalnom broju životinja, doza semena, jajnih ćelija i embriona.
2. Za potrebe održavanja rasa i / ili sojeva i da bi obezbedio dovoljnu proizvodnju od životinja, uzgojni program obezbeđuje genetsku varijabilnost domaćih životinja.
3. Sredstva za očuvanje i održavanje genetskih rezervacija se obezbedi od Budžeta Republike Kosova.
4. Postupci i metode očuvanja i održavanja genetske rezerve propisani su podzakonskim aktima koje donosi

Ministarstvo.

Clan 57 **Bioraznolikost u uzgoju domacih životinja**

1. Bioraznolikost u uzgoju domaćih životinja treba biti zastupljen u svim rasama i sojevima domaćih životinja u Republici Kosova.
2. O uvanje bioraznolikosti u uzgoju domaćih životinja provodit će se u sklopu rezerva gena u sto arstvu, u okviru programa odobrenog od strane ministra za razdoblje od sedam (7) godina.
3. Navedeni program iz stava 2. ovog člana, odredi će tako će predviđena financijska sredstva za sprovođenje o uvanja biološke raznolikosti u poljoprivredi kao: sredstva za izvršenje stručnog rada, izravna plaćanja i druge pomoći za oplodnike i posjednike životinja, kao i za fizičke i pravne osobe koje su uključene u o uvanju genetskih rezerva u sto arstvu.
4. Ministar će ovlastiti preduzeće na bazi javne konkurencije, objavljene na službenoj stranici Ministarstva koja će pripremiti i sprovesti program iz stava 3. ovog člana.
5. Detaljniji uslovi za izbor i sadržaj kao i stručne dužnosti iz stava 2. ovog člana utvrđuju se podzakonskim aktima Ministarstva.

Clan 58 **Autohtone rase**

1. Autohtone rase biće pod posebnom zaštitom države.
2. Autohtone rase farmskih životinjskih vrsta biće kao što sledi:
  - 2.1. goveda – ilirska buša, šarska i dukajinska;
  - 2.2. ovce; bardhoka, balusha, Kosovska ovca i šarska ovca.
  - 2.3. autohtoni bivol.
3. Osim domaćih rasa navedenih u stavu 2. ovog člana, pasmina farmskih životinja, smatraće se da je autohtona, odobrena od strane Ministarstva po nalogu na zahtev odobrenog preduzeća. Zahtev treba biti popraćen tehničkom izradu, pripremljen s troškovima podnosioca iz rezerva gena u sto arstvu. Sto arsko Veće će dati svoje mišljenje o primeni.
4. Autohtone pasmine će biti registrivane i listu autohtonih rasa, održanoj u Ministarstvu. Republika Kosovo će zaštititi ime i autohtone pasmine na međunarodnoj razini, u skladu s međunarodnim ratifikovanim ugovorima i sporazumima.
5. Detaljniji uvjeti za rast i trgovinu domaćih životinja, svojstva i način vođenja popisa izvornih pasmina utvrdit će se podzakonskim aktima donete od strane Ministarstva.

POGLAVLJE X **STRUCNI RAD I JAVNE SLUŽBE U STOCARSTVU**

Clan 59 **Strucni rad u stocarstvu**

1. U području stručnog rada u poljoprivredi biće izvršeni sledeći zadaci:
  - 1.1. razmnožavanje;
  - 1.2. odabir;
  - 1.3. procena genetske vrednosti;

- 1.4. određivanje svojstava performanse;
- 1.5. genealogija;
- 1.6. održavanje matične knjige;
- 1.7. istraživački i razvojni zadaci u području sprovođenja uzgojnih programa;
- 1.8. širenje genetskog poboljšanja.

Clan 60 Javne službe

1. Zadaci iz člana 57 i 59, ovog zakona trebaju se izvršiti kao javna usluga u stojarstvu.
2. Javnu uslugu prema ovom zakonu može obavljati fizička ili pravna osoba, javnom ili privatnom pravu i preduzeća u stojarstvu, u skladu s ovim zakonom.
3. Ministarstvo će ovlastiti preduzeće u javnoj konkurenciji za sprovođenje profesionalnih dužnosti prema ovom Zakonu.

Clan 61 Obavest o uzgajivcima

Implementator javne službe na temelju ovog Zakona obavestit će uzgajivače o rezultatima provedenih testova na uzgojnim životinjama unutar vremenskog roka, cilju i načinu kako je to predviđeno s programom rasnog poboljšanja.

Clan 62 Sredstva za rad javne usluge

1. Javna služba u stojarstvu financira se se:
  - 1.1. iz budžeta Republike Kosova;
  - 1.2. potpuno ili delimično plaćanje troškova pružene usluge;
  - 1.3. ostali izvori
2. Republika Kosovo će financirati ili zajedno financirati pojedinačne usluge u okviru javnih usluga prema ovom Zakonu.

Clan 63 Zajednicko financiranje aktivnosti preduzeća u stojarstvu

1. Preduzeća u stojarstvu, prema ovom zakonu, mogu biti financirana dodatnim sredstvima, dobijenih od sledećih izvora na bazi pravila, sporazuma ili ugovora:
  - 1.1. sredstva za obuku i funkcioniranje preduzeća u stojarstvu i za obavljanje svoje dužnosti prema ovom Zakonu, prikupit će se u ugovorenem iznosu od strane preduzeća u stojarstvu, od fizičkih ili pravnih osoba koje se bave uzrastom i trgovanjem domaćih životinja i reproduktivnog materijala, ili u proizvodnji ili preradu stojarских proizvoda;
  - 1.2. prihodi koji proizlaze iz izvršenja aktivnosti uzgoja životinja unutar područja izvršenja uzgojnih programa;
  - 1.3. dohodak iz izvršenja oplodnje;
  - 1.4. lanarine;
  - 1.5. cene u izlozabama uzgojnih životinjskih;
  - 1.6. subvencije za određene svrhe;

1.7. ostali izvori.

2. Sredstva navedena iz stava 1. ovog člana, upravljat će se od strane preduzeća u sto arstvu.

Član 64 **Troškovi i naknade za usluge**

1. Korisnici javnih usluga prema ovom zakonu, dužni su platiti cenu službe u celosti ili delimično, međutim, u iznimnim slučajevima, takve usluge mogu biti pružene besplatno za korisnike.

2. Ministarstvo će odrediti cene za usluge iz odredjeno u stavu 1 ovog člana, koji određuju sudelovanje koje treba biti plaćeno od strane korisnika.

Član 65 **Veće stocarstva**

1. Veće sto arstva će biti savetodavno telo Ministarstva na području sto arstva.

2. Veće stocarstva pruža stručna mišljenja o odlukama velike važnosti u području stocarske ekonomije, a posebno u:

- 2.1. zahtevima za overu uzgojnih programa;
- 2.2. godišnjim izveštajima za rad implementatora uzgojnog programa;
- 2.3. promene u ili uvođenje novih metoda za procenu vrednosti rasta i procenu uzgojnih životinja;
- 2.4. važni propisi u oblasti sto arstva i veterinarskoj praksi;
- 2.5. predlozi za dugoročne razvojne programe u oblasti sto arstva i veterinarskoj praksi;
- 2.6. predlozi za važne mere poljoprivredne politike koje reguliraju područje sto arstva;
- 2.7. predlozi za usvajanje autohtonih pasmina;
- 2.8. elementi za formiranje cena usluga u sto arstvu;
- 2.9. ostale važne odluke u području sto arstva.

Član 66 **Sastav Veka stocarstva**

1. Odbor stocarstva će se sastojati od:

- 1.1. Ministarstva Poljoprivrede, Šumarstva i Ruralnog Razvoja, zastupljena s (2) dva člana;
- 1.2. Poljoprivrednog i Veterinarskog fakulteta Univerziteta Prištine "Hasan Prishtina", zastupljen od dva (2) članova;
- 1.3. Agencije Hrane i Veterine, zastupljena s (1) jednim članom;
- 1.4. Genetskog centra Genkos, koga zastupa (1) jedan član;
- 1.5. Udruženja uzgajivača, koje zastupa (1) jedan član za svaku vrstu sto arskih životinja.

2. Postupci za uspostavu i mandat članova Veka sto arstva odredit će se podzakonskim aktom od strane Ministarstva.

POGLAVLJE XI ISTRAŽIVACKI RAD U PODRUČJU STOCARSTVA

Clan 67 Istraživacki rad

1. Istraživački rad u sto arstvu, osobito u području sto arstva, koja nadopunjuje nalaze u području baštine, selekcije, razmnožavanja, rasta i razvoju doma ih životinja, genetski inženjering, ekonomske efikasnosti u sto arstvu, o uvanja i unapređena životinjskih osobina, prenos poboljšanja selekcije u uzgoju doma ih životinja, o uvanju genetske varijabilnosti doma ih životinja, prehrana, prehrambena i krmna baza doma ih životinja, objekti uzgoja i opreme, zoohigijena i etologija doma ih životinja, zaštita doma ih životinja, lečenje doma ih životinja, ekologije u uzgoju doma ih životinje, tehnologije i kvalitetu proizvoda životinjskog porekla, informacijske tehnologije u poljoprivredi i životinjske biotehnologije biće organizirani u sklopu istraživačkih institucija u Republici Kosova.

2. Istraživanje se može obavljati od strane istraživača koji se kvalifikuju za to u skladu s propisima koji uređuju istraživačke aktivnosti.

3. Prenos rezultata istraživanja u praksi će se obavljati od strane poljoprivredne savetodavne službe osim spomenutih istraživača iz stava 2 ovog člana.

POGLAVLJE XII TRGOVANJE REPRODUKTIVNOG MATERIJALA

Clan 68 Trgovanje reproduktivnog materijala

1. Farmska životinje koje se trguju kao rasne životinje ili koje su prikazane u javnosti kao rasplodne životinje kao na izložbe, sajmovi, procene, aukcije, konkurencije, i sl. ili na neki drugi način, trebaju se identifikovati na određenom načinu i popraćeni opisanim zootehničkim dokumentom.

2. Drugi reproduktivni materijal - seme, jajne ćelije i embrioni treba identifikovati na određenom načinu i biti popraćeni opisanim zootehničkim dokumentom.

3. Kroz kontrolu zootehničkog inspektorata, Republika Kosovo obezbeđuje ispunjavanje uvjeta za trgovanje rasplodnih materijala. Zootehnička kontrola ostvaruje se u skladu s međunarodnim ugovorima i konvencijama u kojih je stranka i Republika Kosovo.

Clan 69 Trgovanje semena

1. Trgovanje semena kod oplodnika vrši se od strane centara umjetne oplodnje i / ili centara o uvanja i trgovanja semena.

2. Trgovanje semena u skladu s odredbama stava 1. ovog člana treba biti propisano ugovorom.

Clan 70 Prikupljanje i presađivanje embrija

1. Prikupljanje i presađivanje embrija može se obaviti od strane preduzeća za prikupljanje, pripremu, o uvanje, presađivanje i trgovanje embrija, ako je ušla u registar preduzeća za presađivanje embrija prema zakonu kojim se uređuje veterinarija i ako ispunjava opisane uslove u odnosu na objekte, sobe, opreme i osoblje.

2. Detaljniji uslovi navedeni u prethodnom stavku i postupci primene određuje Ministarstvo.

Clan 71 Uvozi i izvozi

1. Republika Kosovo ne može zabraniti, ograničiti ili sprečiti uvoz ili izvoz reproduktivnog materijala zbog zootehničkih razloga, ako su ispunjeni svi navedeni uvjeti.

2. Za uvoz, reproduktivne životinje trebaju ispuniti sledeće uslove:

- 2.1. biti uključene u matičnoj knjizi ili registru životinjske hibridne rase, održanoj od strane jednog proizvođača i uzgajivača, odobrene od strane izvozne zemlje;
- 2.2. biti identifikovane;
- 2.3. biti popraćeni zootehničkim dokumentima;
- 2.4. pre uvoza, za svaku rasnu životinju, uvoznik treba uzeti pisanu izjavu iz odobrenog proizvođača i uzgajivača da nakon uvoza, pasmine životinje biće registrovane u matičnoj knjizi ili registru.

3. Uvozni semen treba ispuniti sledeće uslove:

- 3.1. da dolazi iz reproduktivnih muškaraca upisanih u matičnoj knjizi ili registru hibridnih uzgajanih životinja od jednog proizvođača i uzgajivača, udruženja ili kompanije, odobrene od strane izvozne zemlje;
- 3.2. da dolazi iz reproduktivnih muškaraca koji su prošli kroz reprodukcijsko testiranje i procenu genetske vrednosti;
- 3.3. biti popraćeni uspostavljenim zootehničkim dokumentima;
- 3.4. uzimati ga u jednom odobrenom centru oplodnje od strane nadležnih tela države u kojoj se nalazi centar oplodnje;
- 3.5. semen treba identifikovati na opisanom načinu.

4. Bez obzira na odredbe stave 3. ovog člana, semen koji još nije prošao testiranje i procenu genetske vrednosti, može biti uvezen u posebnim prilikama, u skladu s overenim rasnim programom u ograničenim količinama koje su namenjene samo za testiranje.

5. Jaja i uvozne embrije trebaju ispunjavati sledeće uslove:

- 5.1. oni trebaju doći iz jedne rase životinje koja je registrovana u matičnoj knjizi ili registru hibridnih rasnih životinja, koji je održan od strane jednog proizvođača i uzgajivača, odobrene od strane izvozne zemlje;
- 5.2. oni trebaju biti popraćeni predviđenom zootehničkom dokumentacijom;
- 5.3. oni trebaju biti identifikovani na predviđenom načinu;
- 5.4. oni trebaju biti prikupljeni od strane institucije koja ima dozvolu za skupljanje i trgovanje embrijima, koje je izdalo nadležno telo izvozne zemlje.

6. Za izvoz reproduktivnog materijala, treba biti popraćeni predviđenim zootehničkim dokumentima, koje izdaje proizvođač i uzgajivač prema ovom zakonu. Takva dokumentacija treba dokazati jasno da rasni materijal ispunjava predviđene zootehničke uslove.

7. Detaljniji uvjeti za uvoz i izvoz rasnog materijala određuje Ministarstvo.

8. Ministar određuje dodatne zootehničke uslove vezane uz svojstva proizvoda, rasne vrednosti ili ekonomska svojstva za uvoz reproduktivnog materijala.

POGLAVLJE XIII KONTROLA I INSPEKTOVANJE

Član 72 Inspektor

1. Nadzor nad sprovođenjem odredaba ovog zakona i propisa izdanih na bazi njega provodiće se od strane inspektora stoarstva i ribarstva, osim odredbi koje se odnose na kvalitetu stoarskih proizvoda, ijaće sprovođenje

biti pod nadzorom veterinarskih inspektora i sigurnosti hrane.

2. Rad, prava, obaveze i odgovornosti inspektorata iz stava 1. ovog člana uređuju se Zakonom o poljoprivrednoj inspekciji Br.03/L-029.

Član 73 Ovlašćenja inspektora

1. Osim nadležnosti u skladu s općim pravilima za inspekciju, inspektor stočarstva i ribarstva također ima mandat i ovlaštenja:

- 1.1. kontrolisati domaće životinje, preduzeća, objekte i opremu za rasplod, kontrolu vodstva i održavanje dokumentacije od strane fizičkih i pravnih osoba za negovanje životinja;
- 1.2. nadzirati sprovođenje testiranja domaćih životinja;
- 1.3. nadzirati održavanje registara, evidencija i drugih baza podataka;
- 1.4. utvrditi da li implementatori odobrenih rasnih programa ispunjavaju određene uslove, izvršavaju zadatke i aktivnosti u skladu s odobrenim uzgojnim programima;
- 1.5. proveriti predviđenu dokumentaciju uzgoja;
- 1.6. utvrditi jesu li ispunjeni uvjeti za trgovanje, skupljanje i upotrebu semena, jajnih ćelija i embrija;
- 1.7. nadzirati sprovođenje postupka procene i selekciju reproduktivnih životinja;
- 1.8. nadzirati sprovođenje razmnožavanja domaćih životinja i ispunjavanje uvjeta za osobe koje primenjuju oplodnju;
- 1.9. nadzirati sprovođenje odobrenog rasnog programa u onim delom koje se odnosi na centre oplodnja.

2. Tokom inspekcije, inspektor veterinarstva i sigurnosti hrane, osim mera predviđenih od strane drugih propisa, može takođe narediti otklanjanje nedostataka i nepravilnosti u korištenju etiketiranja.

Član 74 Određene mere inspektora

1. Osim navedenih mera u općim propisima za inspekcije, inspektor stočarstva i ribarstva tokom inspeksijskog nadzora može:

- 1.1. narediti uređivanje uzgoja s propisanim uvjetima;
- 1.2. narediti otklanjanje nedostataka i nepravilnosti u sprovođenju odobrenih rasnih programa;
- 1.3. predlagati ministru mere u odnosu na odobrenim rasnim programima;
- 1.4. narediti otklanjanje nedostataka i nepravilnosti u vođenju evidencije, podataka i baze podataka;
- 1.5. zabraniti prikupljanje, trgovanje i korištenje semena, jaja i embrija koji ne ispunjavaju utvrđene uslove;
- 1.6. narediti otklanjanje nedostataka i nepravilnosti u testiranju domaćih životinja;
- 1.7. narediti otklanjanje nedostataka i nepravilnosti u vođenju osemenjivanja;
- 1.8. poduzeti mere za otklanjanje diskriminatornih praksi odobrenog preduzeća uzgajivača;
- 1.9. narediti otklanjanje nedostataka i nepravilnosti u sprovođenju zadataka i drugih aktivnosti u okviru ovog zakona.

2. Pored ovlaštenja u skladu s drugim propisima, veterinarski inspektor i sigurnosti hrane ima ovlasti za nadzor

označavanje životinjskog proizvoda u odnosu na metodu uzgoja.

POGLAVLJE XIV KAZNE NE ODREDBE

Član 75 Prekršaji

1. Sa kaznom od petsto (500) do hiljadu (1.000) evra kažnjava se za prekršaji pravna osoba ako koristi oznake za sto ne proizvode, protivno članu 7. ovog zakona.

2. Novčanom kaznom od dvesta (200) do petsto (500) evra kažnjava se za prekršaj odgovorno lice pravnog subjekta koji postupi protivno članu 7. Ovog zakona.

3. Novčanom kaznom od hiljadu (1.000) do dve hiljade (2.000) evra kažnjava se za prekršaj odgovorno lice pravnog subjekta ako:

3.1. ne uspeju uzeti mere uspešnosti domaćih životinja u odobrenim centrima testiranja u skladu s članom 27. ovog Zakona;

3.2. neuspeh za održavanje evidencije farme, registra, evidencije i drugih baza podataka iz člana 28. ovog Zakona.

3.3. neuspeh u održavanju matičnih knjiga ili održavanju istih u skladu s članom 29. ovog Zakona

3.4. neuspeh u vođenju evidencija o hibridima ili održavanju istih u skladu s članom 30. ovog Zakona;

3.5. neuspeh za održavanje propisanih zootehničkih dokumenata ili izdavanje istih, protivno članom 36 ovog Zakona

3.6. u slučaju utvrđivanja reproduktivnih životinja, svaka druga životinja koja ne ispunjava opisane uslove, postupa protivno članu 37. ovog Zakona

3.7. korišćenje mužjaka protivno članu 42, ovog Zakona;

3.8. prodaja ili upotreba semena protivno članu 43. ovog Zakona;

3.9. upotreba jaja i embrija protivno članu 44. ovog Zakona;

3.10. radi protivno stavkom 2, člana 50. ovog Zakona;

3.11. sprovođenje razmnožavanja domaćih životinja protivno članu 52. ovog Zakona;

3.12. izvršenje delatnosti oplodnje protivno članu 53. ovog Zakona;

3.13. postupa protivno članu 25. stavci 3 i 4 ovog Zakona;

3.14. postupa protivno članu 69. ovog zakona;

3.15. neuspeh da bi se obezbedila načela nediskriminacije članu 22. ovog Zakona;

3.16. trgovanje s reproduktivnom materijalom protivno članu 68. ovog Zakona;

3.17. uvoz i/ili izvoz reproduktivnog materijala protivno članu 71. ovog Zakona.

4. Fizička osoba kazni se se za prekršaj od sto (100) do hiljadu (1000) evra, ako:

4.1. postupa protivno članu 53. ovog Zakona;

4.2. postupa protivno članu 25. stavci 4. ovog Zakona

4.3. postupa protivno stavu 3., podstava 3.2., 3, 5, 3.11. i 3.12. ovog lana;

4.4. postupa protivno lanu 76. stavu 1. podstav 1.1. ovog Zakona.

lan 76
Novcane kazne za prekršaje u vezi s inspekcijskim nadzorom

1. Novanom kaznom od trista (300) do petsto (500) evra kažnjava se odgovorno lice pravnog subjekta ako:

1.1. ne pruža besplatan pristup i spreava sprovoenje službene dužnosti inspektora sto arstva i ribarstva;

1.2. neuspjeh za rad u skladu s nekim primjenjivim rješenjem kojim je inspektor naložio sprovoenje predvi enih mera ovim Zakonom.

2. Novanom kaznom od sto (100) do trista (300) evra kažnjava se odgovorna osoba pravnog subjekta.

POGLAVLJE XV
PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Clan 77
Centar oplodnje

Centar za vesta ko osemenjavanje odredi e svoja delovanja s odredbama ovog zakona i donešenim propisima na bazi njega, najkasnije u roku od dve (2) godine od stupanja na snagu ovog Zakona.

Clan 78
Završne odredbe

Sva prikupljena sredstva od primene ovog zakona prolivaju se u Budžet Kosova.

Clan 79

Podzakonski akti za sprovo enju ovog zakona izdaju se u roku od dvanaest (12) meseci, od dana stupanja na snagu ovog Zakona.

Clan 80
Ukidanje

Stupanjem na snagu ovog zakona, ukida se Zakon Br.2004/33 za Sto arstvo Kosova Službeni list Republike Kosova Br.18/01.11.2007 i ostale normativne akte i odredbe koje su u suprotnosti sa ovim Zakonom.

Clan 81
Stupanje na snagu

Ovaj Zakon stupa na snagu petnaest (15) dana nakon objavljivanja u Službenom listu Republike Kosova.

Zakon Br. 04/L-191
06. juna 2013. god.

Proglašeno Ukazom Br. DL-030-2013, dana 28.06.2013, od strane Predsednice Atifete Jahjaga.